Ny bok om Mossekonvensjonen fra Per Edfeldt

Av Edmund Schilvold

Publisert i Moss Dagblad

Per Edfeldt har helt siden ungdommen interessert seg sterkt for lokalhistorie. I dag presenterer han sin nye bok om Moss i 1814 og hendelsene som førte fram til Mossekonvensjonen.

Per Edfeldt har jobbet i skoleverket i Moss i mange år, men nyter nå pensjonisttilværelsen i sitt hjem på Mosseskogen. Han har passert 65 år, men husker godt at han hadde interessen for lokalhistorie i seg allerede som gutt.

- Noe av det som gjorde at jeg fattet interesse for bøker om lokalhistorie, var den elendige undervisningen vi fikk på skolen. Det ble aldri trukket noen sammenhenger mellom hendelsene ute i verden og lokale forhold, hevder Edfeldt.

Han tar kapitlene om den industrielle revolusjonen som et eksempel. I bøkene foregikk det meste i England. Det ble sjelden eller aldri nevnt noe om at Moss i seg selv var et eksempel nettopp på framveksten av industri. Eksempler trengte en ikke gå lengre enn til Fossen for å finne, men de ble ikke benyttet i undervisningen.

- Ikke misforstå meg. Jeg lå ikke og grov i bøkene til enhver tid, men jeg hadde det som en interesse, sier Edfeldt.

Siden tok han blant annet grunnfag i historie ved Universitetet i Oslo. I 1978 ga han ut sin første bok, ”Kortfattet lokalhistorie for Moss til bruk i skolen”. I årene som fulgte skrev han en rekke lokalhistoriske hefter for lag og foreninger som Moss Skiklubb og Kambo Arbeidersamfunn, og da arbeidet med ”Moss bys historie” pågikk, satt han som leder i bokkomitéen. Nå er han aktuell med sin mest påkostede bok hittil, ”Læreboken om de historiske hendelsene i Moss i 1814”.

Edfeldt understreker at boka er skrevet på oppdrag for Moss 2005, som arbeider med planene for markeringen av unionsoppløsningen i 1905. Målet er først og fremst å gi lettfattelig kunnskap om bakgrunnen for unionen vi brøt ut av.

- Noen vil kanskje lure på hvorfor det gis ut en bok om 1814, når det er 1905 som skal markeres. Men det var konvensjonen i Moss som la grunnlaget for unionen med Sverige, påpeker han.

For mange av dem som hadde ivret for norsk selvstendighet i årene før 1814, representerte Mossekonvensjonen et sviende politisk nederlag. Men i ettertid endret dette synet seg, og i dag ser de fleste avtalen med Sverige som en seier for norske interesser, og begynnelsen på den prosessen som til slutt førte fram til full uavhengighet.

- Det viktigste som skjedde var at svenskene anerkjente den norske grunnloven, som på den tiden var den mest moderne i Europa. Det la grunnlaget for Norges videre utvikling etter 1814, sier Edfeldt.

Det ligger mye arbeid bak det stoffet som nå er samlet mellom to permer. Edfeldt kjente naturligvis historien bak Mossekonvensjonen i grove trekk, men måtte grave mye for å finne fram til alle detaljene. Informasjon fra et stort utvalg av kilder skulle komprimeres og tilpasses en bok på såvidt over hundre sider.

Resultatet gir et godt inntrykk. Boka framstår som velorganisert og lettlest, med bilder og illustrasjoner av høy kvalitet. Innledningen tar for seg kongebesøket i 1995, da statuen av Kristian Fredrik ble reist ved Fossen. Bakerst finnes en liten samling med dokumenter, blant annet selve konvensjonen.

En finner også en fullmakt fra Moss til byens mann på Eidsvoll, i datidas omstendelige språkdrakt. I dag får nok fraser som ”Norges hulde Regent” og ”elskede fyrste” de fleste til å dra på smilebåndet.

- Noe av det vanskeligste var å skrive enkelt om et komplisert emne. Jeg vet ikke om jeg har lykkes, men jeg har i alle fall gjort mitt beste, smiler Edfeldt, som har jobbet jevnt og trutt med stoffet siden han fikk oppdraget i 2001.

Konvensjonen ble undertegnet den 14. august 1814, i det som den gang var Moss Jernverks hovedbygning. At nettopp dette stedet ble valgt, var ingen tilfeldighet. Kristian Fredrik kjente til bygningen fra før, og den lå strategisk til, kloss ved det som var 1800-tallets utgave av E 6.

I vel to uker før undertegningen var det krigstilstand mellom Norge og Sverige. 27. juli kom svenskene til Hvaler, og 30. juli ble hovedhæren satt inn. Flere steder brøt det ut kamper mellom norske og svenske styrker.

- På 1600- og 1700-tallet var Sverige en veldig aggressiv nasjon. Men 14. august 1814 var siste gang Sverige var i krig med et annet land, påpeker

Edfeldt. Heldigvis for Norge var Karl Johan lite interessert i en langvarig konflikt. Svenskene var militært overlegne, men valgte forhandlinger.

Første opplag er på 3000 eksemplarer, noe Edfeldt mener er mye for en relativt liten by som Moss. Mange er allerede bestilt av skolene i Moss, som skal bruke dem i forbindelse med forberedelsene til 2005-markeringen. Til høsten kommer boka i vanlig salg.